

het bosch uit, want het is er dan gevaarlijk, temeer nog omdat men er zoo belemmerd wordt in zijn bewegingen door den zwaren ondergroei.

Die ondergroei bestaat in hoofdmassa uit lalang, gemengd met tallooze andere planten, zooals varens, ramboetan hoetan en ik weet niet wat al. In elk geval is het een zeer compacte massa, waar men niet *door* kan loopen, het moet nl. platgetrapt worden. Je kunt er wel in schoppen, maar dan blijft de voet steken achter taai stengels van slingerplanten, te veel om op te noemen, gesteld al dat ik ze alle bij naam kende. Wel weet ik dat de inlander alle varens *pakis* of *pakoe* noemt, zelden echter nader onderscheiden. Dan is er een soort van watervanel (*Hydrocotyle*) bij, inl. naam *Semanggi*; hier en daar een aan de katoen verwante plant met fraaie gele bloemen, en soms een ordinaire, niet ruikende, witte aardorchidee, ja zelfs ziet men er klimmende *Selaginella* tot een meter of 4 boven den grond.

Als deze boomen wat ouder worden, komen geen nieuwe exemplaren van dezelfde soorten de openingen, door omgewaaiden boomen ontstaan, aanvullen, maar daarvoor treden andere soorten in de plaats. Dit zijn dan meer echte boschboomen, die in de open vlakte na een tabaksoogst niet snel genoeg groeiden om het niet tegen de lalang te moeten afleggen, maar nu onder de lichte schaduw van het ijle loofdak der bovengenoemde Euphorbiaceën gelegenheid vonden om te groeien. De boschtype wijzigt zich dus in den loop der jaren. Reeds binnen een 20 tal jaren is dat zichtbaar. De eerste vervangers zijn een aantal *Caesalpinia*, meest met paarse bloemen en zeer fijn verdeeld loof. Zij geven een veel dichter schaduw dan de *Mara* en de *Toetoe*; als gevolg daarvan verdwijnt de lalang en de bodem wordt meer open. En als vanzelf komen dan andere boomsoorten te voorschijn, wier zaden of lang gerust hebben, of aangebracht zijn uit de oerboschen in de nabijheid.

De ondergroei vertoont dus ook aldaar andere planten, meer aardorchideeën, *bakoeng* (*Crinum* fam. *Amaryllidaceae*), *Zingiberaceae*, *Maranthaceae*, rotansoorten, wilde sirih (*Piperaceae*) die zich als klimop vasthechten, en tallooze andere planten, waaronder veel monocotylen.

Deze boschtype is het meest toegankelijk, daar de ondergroei ijl is, ja zelfs is er dikwijls de bodem zelf zichtbaar, en de boomen leggen er den bezoeker weinig hinderpalen in den weg; de lianen hebben er zich nog niet voldoende ontwikkeld om lastig te zijn.

Van de daarin voorkomende boomen mocht ik een *dadap* (*Erythrina*, fam. *Leguminosae*) en wel de *dadap bong* het liefst, een boom, die aan zijn voet steeds een paar kaarsrechte uitloopers had, houtig, met weken groenen bast, bezet met een achttal rijen niet harde bastdoorns. Deze waren nl. het prachtigst denkbare materiaal voor (tijdelijke) rintisstokken.

De weinig talrijke lianensoorten in dit bosch zijn betrekkelijk dun, daarentegen wel hard en taai, en al heel vreemd is het, dat ik een paar der meest algemeen voorkomende niet anders dan dood heb gezien; je zou bijna gaan denken dat ze nooit geleefd hadden. Daar was een heel bedriegelijke bij, die was bezet met dikke uitsteeksels die er o zoo onschuldig uitzagen, maar bij nader toezien, of liever bij aanraking bleek dat er boven op elk uitsteeksel, toch een heel fijn dorentje zat. En na zoo'n onverwacht gevoelige kennismaking ken je zoo'n ding voor altijd. Die uitsteeksels kun je er in hun geheel afbreken, al zitten ze nog al stevig vast, ongeveer als de knobbels op beukenstammen. Maar als zoo'n ding hoog in de lucht in een oksel van een tak rust, is er geen mogelijkheid om hem naar beneden te

trekken, want dan houdt hij zich wel met die uitsteeksels vast, waarbij de ruwe schors ook nog helpt. En ook, waarvoor zou dat neerhalen dienen? Je kunt een heelen tijd trekken, vóór zoo'n ding in zijn geheel beneden is, en leeft hij, dan zijn de groene deelen daar toch ergens in een boom blijven zitten. Je kapt hem dus boven je hoofd door als hij in den weg zit.

Een andere, die minder opviel was ook erg lastig, want die had weerhaken, waarmee hij je kleeren greep; dat ding was verbazend sterk vertakt, had lange, dunne, bruine twijgen, die op afstanden van telkens 10 à 15 cm. een paar van die haken hadden, en ijzerhard. Van deze heb ik eenmaal een levend exemplaar gezien, de dorens waren toen nog niet zóó hard, het blad (bloei zag ik niet) was hard leerachtig met glanzige bovenvlakte, zeer kort gesteld, heel mooi, maar daaronder zat dan die gemeene doren. Sedert ben ik met het ding een beetje verzoend. Ik houd hem voor een *Leguminosae*, zonder dat ik daarvoor echter bewijzen kan bijbrengen.

In het oerbosch heb je heel wat meer aan de lianen: daar geven ze je tenminste wat te drinken (ofschoon daar ook weer bedriegers onder zijn. Die lianen zijn heel dik, en kronkelen zich op allerlei manieren. Soms liggen zij een heel eind over den grond, onder takken en bladafval, en zoo zijn ze het meest gewild om uit te drinken, omdat ze dan koel zijn. Je hebt er maar een stuk uit te kappen (het kappes gaat er door als door boter) en dit boven je open mond te houden en er druipt, weldra straalt er helder frisch water uit. Ik denk dat dit één enkele veel voorkomende soort was. Maar er was een andere, die er sprekend op geleek, die gaf een ook mooi, helder, maar tamelijk bitter water. Als het ding van binnen lichtrood is ben je al tamelijk veilig, maar is hij geel, pas dan op (bedrieger met bitter water).

En verwonderlijk veel water zit er in zoo'n klein ding. Loopt het niet meer, snij er dan van boven maar een stuk af, en hij begint weer (de vaten waren dan boven dichtgevallen). En doet hij het heelemaal niet meer, neem dan maar een nieuw stuk, het ding is lang genoeg, met je zessen drink je hem niet leeg.

Men beweert dat de Batakkers hun kropgezwollen te danken hebben aan het drinken van zulk lianenwater, maar dat geloof ik niet, want 1o: die kropgezwollen zijn een kwaal van vele andere bergbewoners en 2o: zou ik dan al lang een kropgezwel moeten hebben en ik heb er geen.

TAUKEH.

(Wordt vervolgd.)

Vragen en Korte Mededeelingen.

Blauwborstje.

Terwijl ik, de jaargang der „Levende Natuur“ van 't vorige jaar doorblader, bemerk ik, dat ik mijn belofte, u te schrijven, wanneer ik mijn Blauwborstje weer zag, niet nagekomen ben. I Juni toch en nog een paar maal later was het in 't zelfde veld erwten en karwei waar te nemen. Ook heb ik toen op een avond een brokje lied genoten en het witte vlekje midden in 't blauw waargenomen.

Zijn wijfje zag ik echter verleden jaar niet; op 12 Mei van dit jaar echter zag ik op dezelfde plaats het onmiskenbaar rooden staartje weer en had het geluk nu man en vrouw samen te kunnen bewonderen. 't Duurde maar kort, want zij verstaan de kunst om-en-om zachtjes onder de karwei door te scharrelen. Vrouwlied, die voor zoover ik in de gauwigheid zien kon, alleen wit aan borst en keel

had, omzoomd door een zwart streepje, heeft zich nog niet weer aan mij vertoond, maar man-blauwborst heeft een extra voorstelling voor mij gegeven. Gezeten op een hek, een „wring”, zooals 't hier heet, met zijn staart omhoog à la Winterkoning, en zijn blauwe, wit gedecoreerde en rood omzoomden borst naar mij toegekeerd, begon hij te zingen, of liever eerst was 't een piepen zoo hoog, dat het sprekend op krekeltgeluid geleek en daarna een imitatie van 't rietzangertjes-lied, zóó treffend gelijkend, dat alle andere imitaties in de vogelwereld er een punt aankonden zuigen. 't Geluid was wat voller en reiner dan van een Rietzanger, meer de toon van een Nachtegaal, maar anders wonderbaarlijk nagebootst. Tusschen dat lied af en toe een helder piepje, dat hij ook laat hooren, als hij op den grond bezig is en dat maar moeilijk te onderscheiden is van de vele piepjes, die de gele Kwikstaarten laten hooren.

't Is trouwens toch een toer om 't Blauwborstje te zien te krijgen, je moet het al treffen, want je kunt ook met plezier een half uur en langer in de karwei omscharrelen, of bij de slootkant zitten wachten, zonder dat je een glimp van sinjeur hoort of ziet. Een nest heb ik niet gevonden en 't lijkt me erg moeilijk zoeken, waar de vogels zelf al zoo geheimzinnig zijn.

En dan ben ik sinds verleden jaar nog twee vogelervaringen rijker geworden. Ten eerste heb ik verleden jaar den heelen zomer een Roodborst-Tapuit kunnen bewonderen in een klein afgelegen tuintje, die daar constant in denzelfden boom, op 't zelfde takje zijn liedje zong, dat aan Roodstaart en Rietgors doet denken, vind ik, en dat zelfs eens duidelijk met een flauwe imitatie van 't fitisliedje eindigde, van de droevige tirade van altijd.

En ten tweede heb ik verleden Woensdag 17 Mei, op Vogelsang, State bij Veenklooster, voor 't eerst met bewustheid de poët der poëten gehoord en gezien. 't Liedje viel me eerst niet mee, maar toen ik 't eerst een uur of vier gehoord had, moest ik bekennen, dat 't werkelijk poëtisch was, en wat een elegante, afgewerkte vogel is 't! Hij zong een beetje anders dan u opgeeft, zijn refrein eindigde altijd: 2 of 3 maal herhaald, 't had veel van de 2de slag, vgl. trouwens in 't „Vogeljaar”. Zeldzaam, helder en rein van toon en enorm ver klinkend.

Ook de zwartgrauwe Vliegenvanger was daar in 't bosch, maar die kan nog wel op de doortrek geweest zijn.

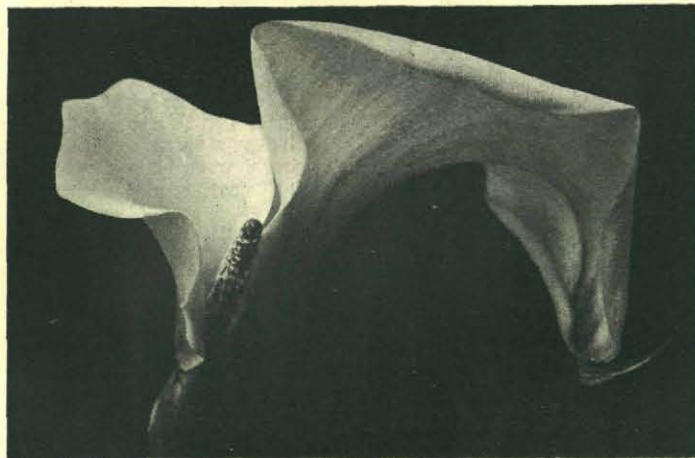
Om de curiositeitswille nog even iets anders. In mijn tuin hier bloeien momentaan verscheidene tulpen met één of twee gekleurde bloembladen. Aan de bloemsteel onder den bloem, een paars en wit gestreepte, heeft er zelfs twee tegenover elkaar en nog een er onder. Komt dat meer voor? Ik zag het nog niet eerder.

Grijpskerk.

P. v. D. BURG.

Meer gezien. (T.)

Dubbele schede bij Richardia.

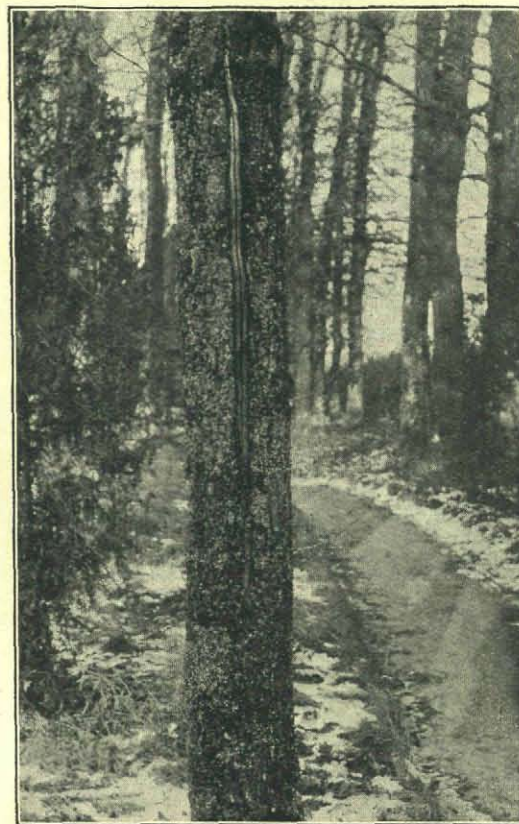
Verleden zomer was bij eenen bloemenliefhebber alhier een Aronskelk te zien, waar, nadat de eerste zoogenaamde kelk zich ontwikkeld had, een tweede kleinere kelk uit de grootere kelk opgroeide. Deze tweede kelk was veel kleiner van omvang, maar even zuiver van vorm als de eerste kelk.

Het was een schoon gezicht, wat men wenschte te bewaren. De zoon uit het gezin nam daarom bijgaande photo. Wij meenen dat deze groeiwijze zeldzaam is en zenden wij u nu de plaat.

Eerbeek, Gelderland.

JOHANNA STARING.

Hittebarst of Vorstbarst.

Vorstbarst bij Eik.

Naar aanleiding van uw verzoek, in zake het stukvriezen van boomen, wil ik u gaarne het een en ander van mijn ervaring daaromtrent mededeelen. Het is geen verschijnsel dat zich telken jare voordoet, evenwel bij strenge winters, vooral bij *aanhoudende* koude wél. Zoo herinner ik me, dat in 1890, toen we ook een vroege en aanhoudende winterkoude hadden, hier vele boomen waren gespleten. Ook dit jaar doet dat verschijnsel zich vrij menigvuldig voor, ik telde op mijn wandelingen der laatste dagen een tiental die meer of minder geschonden waren.

Opmerkelijk is het dat de barsten alle aan de *Zuidzijde* zijn, en dat zoowel hard hout, zooals eiken en beuken, als ook zacht hout, peppels (populieren) en wilgen er van te lijden hebben. Dennen schijnen er geen last van te hebben, ik zag er ten minste nog nooit een door den vorst geschonden.

Met een bejaard tuinman, tevens boomkweker, sprak ik er eens over dat het mij vreemd voorkomt dat de boomen juist aan de *zuidzijde* en niet aan den noorderkant geschonden werden, aan welke kant het toch het koudst is, vooral dit jaar met zijn noordoosten sterke winden.

Het oordeel van dien man is, dat van alle boomen de zuidzijde het zachtst en het saprijkst is, en dus gemakkelijker onderhevig is aan storingen. Hij levert veel eiken en beuken telken jare af voor wegenbeplanting voor het Rijk en moet hij steeds aan ieder stammetje op den *Noorderkant* een teeken met witte verf maken vóór hij ze rooit, opdat bij het planten door het Rijk de boomen precies zóó komen te staan als ze in zijn kweekery stonden. Bij felle zonneschijn komt het ook voor, dat jong verplante boomen op de zuidzijde barsten, maar niet zóó diep als bij koude.

Nu u van plan is, om er in de *Levende Natuur* de aandacht op te vestigen, dacht ik dat het u naar den zin zou zijn om zulk een geschonden boom te fotografeeren en zend u daarom hierbij een foto, waarop u de spleet of barst toch duidelijk zien kunt, al is de foto geen chefd'oeuvre, — maar